

Pestprotocol De Kubus

Pestpreventie SWPBS

Vanaf 1 augustus 2015 moet elke school verplicht beschikken over een pestprotocol, waarin een structurele en schoolbrede aanpak voor pesten beschreven staat. In dit plan moet in ieder geval opgenomen worden dat de school:

- a) een anti-pestprogramma hanteert, dat voldoet aan de criteria van het ministerie;
- b) de sociale veiligheid van leerlingen op school monitort;
- c) er zorg voor draagt dat leerlingen, leraren en ouders een beroep kunnen doen op een aanspreekpunt.
- d) er zorg voor draagt dat bij een persoon tenminste de volgende taken zijn belegd:
 - het coördineren van het anti-pestbeleid, en
 - de belangenbehartiging in het kader van pesten.

Wat is sociale veiligheid?

Een school is veilig als de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van anderen worden aangetast. Dat betekent dat er een veilige en positieve sfeer is op school. Het betekent ook dat de school optreedt tegen pesten, uitschelden, discriminatie, geweld en andere vormen van ongepast gedrag en deze zoveel mogelijk voorkomt.

De definitie van pesten

De Wetgeving Sociale Veiligheid op school (april 2014) definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- het is intentioneel
- het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol en een slachtofferrol. Ook de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt bij de pestpreventie binnen SWPBS wel heel belangrijk gevonden.

"Pesten is een herhaalde en gedurende langere tijd negatieve benadering waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld."

Binnen De Kubus denken we hierbij *bijvoorbeeld* aan:

- Beledigen
- Schelden
- Treiteren
- Irriteren
- Bespotten

- Roddelen
- Iemand buitensluiten
- Spullen verstoppen, weggooien, kapot maken
- Onwaarheden vertellen over iemand
- Bewust zorgen dat iemand zich onveilig voelt
- Slachtoffer klem zetten op plek waar geen of onvoldoende toezicht is
- Pesten d.m.v. telecommunicatie:
 - Iemand opzettelijk een virus sturen
 - Iemand uitschelden of belachelijk maken per mail of SMS etc.
 - Gehackt worden
 - Foto's van iemand anders op internet zetten
 - Iemand een dreigmailtje of SMS sturen

Pesten is iets anders dan een eenmalig incident of een conflict, hoewel een conflict met een collega of leidinggevende wel aanleiding kan zijn tot pestgedrag.

SWPBS als schoolbrede aanpak

Pesten vraagt om meer dan een plan beschreven in een protocol, namelijk een positieve aanpak in alle ruimtes en groepen, die met regelmaat aangeboden en onderhouden wordt. School behoort een veilige plek te zijn voor alle leerlingen. Pesten bedreigt dit uitgangspunt. De Anne Frank school heeft gekozen voor een aanpak waarbij het sociaal-emotioneel leren van de hele school de hoogste prioriteit krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep.

Wij, het schoolteam van de Anne Frank school, kiezen ervoor om te investeren in een stevig positief schoolsysteem, SWPBS (School Wide Positive Behavior Support), waarin ook het voorkomen van pesten is opgenomen.

Wat is Schoolwide Positive Behavior Support (SWPBS)?

SWPBS is een geïntegreerde, schoolbrede en preventieve aanpak, gericht op alle leerlingen. Doel van dit systeem is om een veilig en positief schoolklimaat te creëren dat alle leerlingen in staat stelt om optimaal te profiteren van het geboden onderwijs. Om dit te bereiken maakt PBS gebruik van een combinatie van 'evidence based' interventies en strategieën, gericht op het versterken van gewenst gedrag en op het voorkomen van probleemgedrag.

Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich goed te kunnen richten op de lesstof en goede vorderingen te maken. Voor een aantal leerlingen die meer nodig heeft om ditzelfde doel te bereiken, zijn er aanvullende interventies beschikbaar, op school en bij de ketenpartners in zorg. Hierbij zijn de lijnen kort en de interventies complementair aan de wijze waarop in en om school met alle leerlingen wordt gewerkt. De ouders zijn partner in het aanleren en bekrachtigen van het gewenste gedrag. Bij de leerlingen die meer intensieve begeleiding nodig hebben, spelen ouders een centrale rol in deze begeleiding. Deze aanpak leidt voor alle leerlingen tot meer effectieve leertijd, een grotere taakgerichtheid van de leerlingen en minder verstoringen in de klas, wat weer leidt tot betere leerprestaties.

De kern van de SWPBS aanpak

De volgende vijf elementen vormen samen het hart van de SWPBS-aanpak:

1. SWPBS staat voor een schoolbrede aanpak

SWPBS-scholen werken met een geïntegreerde methodiek voor het stimuleren van gewenst gedrag op school en het creëren van een positief schoolklimaat. De vaste onderdelen van het programma richten zich steeds op drie niveaus: de hele school, de afzonderlijke groepen en de individuele leerlingen.

2. Preventie staat centraal

Scholen die aan de slag gaan met PBS voeren een preventief beleid binnen de school, gericht op het bevorderen van gewenst gedrag bij alle leerlingen. Daarnaast richt de methodiek zich op de behoeften van individuele leerlingen, met als doel alle leerlingen optimaal te laten profiteren van het geboden onderwijs.

3. SWPBS-scholen maken hun gedragsverwachtingen concreet, leren het gewenste gedrag aan en bekrachtigen dit gedrag systematisch

De school stelt haar basiswaarden vast en vertaalt deze naar concreet gedrag.

Gewenst gedrag wordt structureel aangeleerd, geoefend en herhaald.

Gewenst gedrag wordt systematisch bekrachtigd.

Er zijn duidelijk omschreven consequenties die volgen op het overtreden van gedragsregels.

4. Er is sprake van samenwerking met de ketenpartners

Basisschool De Kubus school richt zich op korte lijnen met de zorg- en ketenpartners op het moment dat specifieke hulp nodig is voor leerlingen.

5. PBS wordt geborgd met een kwaliteitskaart

Wanneer scholen werken met SWPBS, is er expliciete aandacht voor het borgen van de kwaliteit van de methodiek na implementatie.

Onze aanpak voor fysieke en psychische veiligheid van leerlingen op

Met SWPBS hebben wij op De Kubus tot doel een positief schoolklimaat te creëren waarin alle leerlingen en volwassenen zich veilig voelen, zowel fysiek als psychisch, waardoor zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De gedragsverwachtingen zijn gekoppeld aan de drie basiswaarden van de Kubus:

Betrokken: Samen leven

Ondernemend : Samen werken

Nieuwsgierig: Samen leren

Deze gedragsverwachtingen zijn eenduidig beschreven en gelden voor de openbare ruimtes in de school. Verder heeft elke groep zijn eigen klassenafspraken die vastgelegd zijn in een klassencontract en zichtbaar in de klas hangt.

Het gewenste gedrag wordt de leerlingen aangeleerd. Elke drie weken staat er een andere gedragsverwachting schoolbreed centraal.

We starten ieder schooljaar met de gedragsverwachtingen:

Gang, trap

Toiletten

Buitenspelen

We introduceren de gedragsverwachtingen aan de hand van de volgende stappen:

- Het voordoen van gewenst en ongewenst gedrag via rollenspel.
- Het regelmatig laten oefenen in verschillende situaties en ruimtes in de school
- Het geven van positieve feedback
- Het minimaliseren van de aandacht voor ongewenst gedrag en de aandacht te richten op gewenst gedrag
- Het gebruiken van concrete correcties waar de leerlingen wat aan hebben door; de regel te herhalen en de leerling voor de keuze te stellen het gedrag bij te stellen, direct te complimenteren bij de juiste keuze (zie educatieve correcties)
- Zelf het goede voorbeeld te geven
- Bij herhaaldelijk vertonen van ongewenst gedrag wordt extra geoefend individueel of in een groepje (o.a. via rollenspel)

De kern van PBS is dat het goede gedrag beloond wordt. Op De Kubus wordt dit gedaan doormiddel van 'face-jes'. Als er iets goed gedaan wordt, kan de klas of een leerling een 'face-je' verdienen. Dit 'face-je' komt in de pot. Zit te pot vol, dan wordt er een klassenfeestje gevierd.

Voor het ongewenste gedrag wordt een vast reactieprocedure gevolgd. Dit stappenplan (de reactie procedure) hebben alle leerkrachten in de klas liggen. Ze handelen hier consequent naar, om zo het ongewenste gedrag te verminderen. Ook het ongewenste gedrag wordt met de kinderen uitgespeeld, zodat ze weten welk gedrag welke gevolgen heeft. Vanaf groep 4 horen hier kaartjes bij. Bij stap 1 het gele vraagteken kaartje, bij stap 2 het oranje uitroepteken en bij stap 3 het rode time-out kaartje.

Met het team verstaan wij dit onder groot en klein probleemgedrag

Klein probleemgedrag:

- Door anderen heen praten
- Teveel door de klas blijven lopen
- Voor je beurt praten
- Stoeien of druk gedrag
- Overal mee bemoeien
- Op de verkeerde momenten naar de wc gaan
- Kliefen in de schriften
- Jokken en oneerlijk doen
- Onsportief gedrag
- Schuld buiten zichzelf leggen
- Buitens sluiten

Groot probleemgedrag:

- Fysiek geweld
- Verbaal geweld/schelden/bedreigen/brutaal tegen volwassenen
- Dingen vernielen/vervuilen van jezelf of een ander
- Pesten
- Gedrag waar andere kinderen of de leerkracht structureel last van hebben
- Weglopen
- Stelen
- Zich structureel niet aan de regel houden
- Liegen en oneerlijk doen
- Respectloos handelen
- discrimineren

Het pestpreventie programma

Het pestpreventieprogramma bestaat uit vaste lessen welke voor elke bouw uitgewerkt moeten worden. Hierin wordt de reactieketen 'stop, loop, praat' aangeleerd en geoefend met de hele klas. Er is daarbij aandacht voor het weghalen van de aandacht voor pesten.

De kinderen leren ook hoe zij moeten reageren wanneer tegen hen 'Stop' gezegd wordt door een ander. Er wordt geoefend met specifieke situaties waarin deze procedure wel of juist niet gepast is. Door veel met de kinderen te oefenen hopen wij te bereiken dat de reactieketen een automatisme voor hen wordt. Voor de hogere groepen is er een extra les, specifiek gericht op pesten via social media.

1.1 Stop, loop, praat

Pestpreventie in het groene basisoniveau van PBS gaat uit van drie stappen als reactie op pesten: 'stop', loop door' en 'praat'. Met het team wordt afgestemd welk gebaar we daarbij hanteren.

Bij 'Stop' wordt een handgebaar gebruikt waarbij de hand op borsthoogte wordt gehouden en de vingers recht omhoog gestrekt zijn. Daarbij wordt de adem laag gebracht en stevig "Stop" gezegd. De kinderen leren in de pestpreventielessen hoe zij dit kunnen doen. Er wordt aandacht besteed aan stevig staan, stevig stop zeggen en het goede handgebaar.

Wanneer dit niet het gewenste effect heeft en het pesten gaat door, leren we de kinderen door te gaan naar de tweede stap: 'loop'. Daarbij is het vooral de bedoeling de aandacht voor het pesten weg te halen, net als de kaars waar geen zuurstof meer voor is, zodat het pestgedrag stopt. We leren de kinderen stevig staan, met de adem in hun buik, kin is recht naar voren, borst ietsje vooruit, schouders

ontspannen laten hangen en armen ontspannen laten mee zwaaien. De leerling kijkt zelfverzekerd naar de ander, stapt gecentreerd weg, blijft de ander aankijken en zodra de ander uit het gezichtsveld is, lopen ze weg.

Mocht blijken dat het pesten niet stopt, dan is de derde reactie: 'praat' van toepassing. De leerling gaat dan naar een volwassene toe en vraagt om hulp voor het oplossen van het probleem.

1.2 Toezicht houden

Toezichthouden is binnen Pestpreventie-PBS een belangrijk item. Door met elkaar af te stemmen hoe toezicht gehouden moet worden in ongestructureerde situaties, zoals in de gangen en op het schoolplein wordt voor de leerlingen de reactie op pestgedrag en het inzetten van stop-loop-praat eenduidig en voorspelbaar.

Dit kan voor elke situatie gelden, ook over hoe er gereageerd zou moeten worden op meldingen van probleemgedrag, hoe het adequaat gebruik van het stop-/loop-/praatteken aangemoedigd kan worden en hoe er gelet moet worden op chronische Pesters en slachtoffers. Dit is een essentieel onderdeel van PP-PBS, aangezien toezichthouders een enorm belangrijke rol spelen in het toepassen van de lessen, die in de klassen gegeven zijn. Als wij nalaten op de afgesproken wijze in te gaan op meldingen van probleemgedrag buiten het klaslokaal, is de kans dat de kinderen de programmaonderdelen zullen toepassen, veel minder groot.

Om specifiek te oefenen hoe we als volwassenen reageren op pestgedrag wordt met het team de reactie geoefend. Het gaat hierbij om het oefenen met:

- Het waarschuwen van leerlingen om incidenten te voorkomen
- Het geregeld belonen van leerlingen die op de juiste manier reageren.
- Het consequent reageren op meldingen van pestgedrag

Binnen teamvergaderingen wordt geoefend met deze manier van reageren. Daarbij wordt in de verschillende ruimtes van de school nagedacht over hoe het beste een pre-correctie gegeven, gewenst gedrag beloond en gereageerd op pestgedrag kan worden.

Waarschuwen van leerlingen om incidenten te voorkomen

Wanneer door leerkrachten gesignaleerd wordt dat leerlingen zich niet aan de schoolafspraken houden wordt hier direct en consequent op gereageerd volgens de eerder beschreven reactieprocedure. Zoveel mogelijk wordt geprobeerd hiermee incidenten te voorkomen.

Belonen van goed gedrag binnen pestpreventie

Binnen de pestpreventie is het belangrijk alert te zijn op voorbeelden van goed gedrag. Door de pogingen van leerlingen bij het juist gebruiken van 'stop-loop-praat' te signaleren kunnen we ervoor zorgen dat gewenst gedrag en het inzetten van 'stop-loop-praat' een vaste gewoonte wordt. Het team signaleert en beloont wanneer leerlingen de driestappen-reactie op de juiste wijze gebruiken.

Met name leerlingen die (of het nu als dader of als Pester is) bekend zijn met pestgedrag, zijn minder geneigd een nieuwe manier van reageren uit te proberen. Vooral deze kinderen zullen beloond moeten worden voor elke poging in de goede richting.

Reageren op meldingen van pestgedrag

De manier waarop we als teamleden reageren op pestgedrag, kan bepalend zijn voor de resultaten van het programma pestpreventie. De volgende specifieke manier van reageren wordt schoolbreed ingezet:

- Beloon de leerling voor het melden van het pestgedrag .

- Vraag naar wie, waar en wanneer.
- Zorg voor de veiligheid van de leerling.
 - o Gaat het pesten nog steeds door?
 - o Loopt de leerling die dit meldt risico?
 - o Is hij of zij bang voor wraak?
 - o Wat heeft de leerling nodig om zich veilig te voelen?
 - o Hoe ernstig is de situatie?
- Vraag aan de leerling: 'Heb je tegen de Pester "stop" gezegd?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)
- Vraag de leerling: 'Ben je weggelopen van het pestgedrag?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

De volwassene gaat onderstaande interactie aan met degene die pest:

- Geef de leerling eerst een positieve reactie voor het willen bespreken van het pestgedrag (bijvoorbeeld: 'Bedankt dat je er met mij over wilt praten.')
- Vraag: 'Heeft..... tegen jou gezegd dat je moest stoppen?'
 - o Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd?'
 - o Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.
- Vraag: 'Liep weg?'
 - o Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd?'
 - o Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.
- Oefen de driestappenreactie. Hoe vaak dit geoefend moet worden, hangt af van de ernst en de frequentie van het pestgedrag.

Ouders betrekken

Alle ouders van de leerlingen van De Kubus worden geïnformeerd over de pestpreventie aanpak. Daarbij krijgen zij ook advies over hoe om te gaan met pesten en op welke manier zij hun kind het beste kunnen benaderen. Deze informatie is ook terug te vinden op de website van de school en in de schoolgids.

Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de leerkracht van hun kind, bij de intern begeleider of directeur.

Wanneer een interventie op het gebied van pestpreventie nodig is zullen ouder hier altijd van op de hoogte worden gesteld. In een gesprek wordt aangegeven welke interventie ingezet wordt en worden afspraken gemaakt over de manier waarop de ouders hun kind het beste kunnen begeleiden en reageren.

Aanpak in geval van pesten

De vijfsporenaanpak

De vijfsporenaanpak is een benadering van pesten, gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn: de gepeste leerling, de Pester, de ouders, de klasgenoten en de school. Welke rol kan de school hierin spelen?

Betrokkenen ondersteunen

Hier volgt een opsomming van mogelijkheden waarbij de school de vijf verschillende partijen die een rol spelen in een peestsituatie kan ondersteunen gericht op het oplossen van het probleem.

1. Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.

- Naar de leerling luisteren en het probleem serieus nemen.
- Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen.
- Samen met de leerling werken aan oplossingen.
- Waar nodig zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
- Zorgen voor vervolgesprekken

2. Steun bieden aan de leerling die pest.

- Bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere leerlingen.
- Helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Laat de leerling zich veilig voelen; leg uit wat u als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor vervolg gesprekken.

3. De ouders van de gepeste en van de pestende leerling steunen.

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
- Zonodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

4. De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem.

- Praat met leerlingen over pesten en hun eigen rol daarbij.
- Overleg met de leerlingen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Werk samen met de leerlingen aan oplossingen, waarbij zij zelf een actieve rol spelen.

5. De algemene verantwoordelijkheid van de school.

- De school zorgt dat de directie, de mentoren en de leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.
- De school neemt stelling tegen het pesten.
- De school brengt de huidige situatie rond het pestbeleid in kaart.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

De rol van onze vertrouwenspersonen

Methode Kwink

Voor de lessen sociaal emotioneel werken wij met de methode Kwink. Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL) inclusief burgerschap en mediawijsheid voor groep 1 t/m 8 van het primair onderwijs. Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch, leuk en altijd actueel. **Gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep. Sluit goed aan bij de principes van PBS (Positive Behaviour Support).**

Gebaseerd op de 5 fases van groepsdynamica.

Waarom Kwink:

- Voorkomt verstorend gedrag en pesten
- Kent een groepsbrede, preventieve aanpak
- Zorgt voor een sociaal veilige groep
- Verhoogt de leeropbrengsten
- Werkt met vijf bewezen gedragscompetenties (zie hieronder)
- Biedt iedere les unieke filmpjes
- Voldoet aan de Wet Sociale Veiligheid
- Is leuk!

5 gedragscompetenties:

Besef hebben van jezelf

- Kunnen inschatten van je eigen gevoelens
- Kennis hebben van je interesses, waarden en kracht
- Een gezond zelfvertrouwen

Besef hebben van de ander

- Empathie
- Perspectief nemen
- Verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen
- Sociale cues juist interpreteren

Keuzes kunnen maken

- Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander
- Bijdragen aan een positief klimaat in je school
- Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen gedrag

Zelfmanagement

- Impulscontrole bij stressvolle situaties
- Omgaan met heftige emoties
- Doelgericht gedrag

Relaties kunnen hanteren

- Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking
- Sociale druk weerstaan
- Conflicten oplossen

Online methode

Kwink van de week: concrete gedragsverwachting waar de kinderen gedurende de week mee aan de slag gaan.

Kwinkslagen: belangrijke basistechnieken voor sociaal-emotioneel leren

Transitie: het geleerde kunnen toepassen in de praktijk (belangrijke rol voor de leerkracht)

Emotiewoordschat: emotiewoorden zijn van groot belang om je goed te kunnen uiten. 75 emotiewoorden voor OB en BB.

5 lesfasen:

Weet je nog?

Start

Uitleg (doelstelling en concrete gedragsverwachting)

Oefenen (coöperatieve werkvormen en drama opdrachten)

Check

Kind begrip.

Een keer per jaar worden alle leerlingen “gescoord” d.m.v. een vragenlijst rondom SEL. Rond maart/april voor de leerlingen waarbij het nodig is, gezien de score bij de eerste lijst.